

Igor Lipovšek

Zavod RS za šolstvo

igor.lipovsek@zrss.si

COBISS: 1.04

26 let Geografije v šoli – intervju z Nevenko Cigler

26 Years of Geography in School – Interview with Nevenka Cigler

Nevenka Cigler je revijo *Geografija v šoli* urejala najdaljše obdobje. Pod njenim vodstvom se je zasedrala kot stalnica in osrednja šolska geografska revija. Nevenko pa poznamo tudi kot pedagoško svetovalko; dinamično, s smislom za organizacijo in predano delu, kolegico, ki učiteljem nikoli ni odrekla pomoči. Strokovno se je ukvarjala z usvajanjem pojmov pri pouku geografije, ustvarjala pa je tudi učne načrte in delovna gradiva za podporo pouka.

Katere okoliščine so privedle do odločitve, da revija Geografija v šoli preide izpod okrilja Filozofske fakultete na Zavod RS za šolstvo?

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je bila šolska geografija kot znanstvena disciplina glede na druge veje geografije dokaj obrobna. Diplomanti smo med študijem dobivali veliko znanja iz teh vej, manj pa iz didaktike ali pedagogike, čeprav se je velika večina zaposlila prav v šoli. To se je odražalo tudi v programih spopolnjevanja v okviru stanovskih srečanj na zborovanjih v organizaciji fakultete in Zveze geografskih društev, ki so periodično potekala po slovenskih regijah. Spomnim se, da je na ta izobraževanja prihajalo po 200 učiteljev, tematika je bila predvsem znanstveno-strokovna, šolske pa je bilo komaj kaj. Pa še ta ni bila objavljena v zborniku. »Šolski« člani pripravljalnega odbora smo si prizadevali za drugačno razmerje in objavo, kar se je nazadnje uresničilo s tem, da so bili organizirani Ilešičevi dnevi, dr. Jurij Kunaver pa je poskrbel, da je bila vsebina objavljena v publikaciji z naslovom *Geografija v šoli*. S tem je imel dosti dela, za katerega na oddelku najbrž ni dobil kaj dosti podpore, zato so izšle le tri številke. Ko je Zavod RS za šolstvo začel izdajati revije z didaktično vsebino za vse šolske predmete, je v njihovi založbi začela izhajati tudi nova *Geografija v šoli*, ki je prinašala prispevke »iz prakse za prakso«, vsakič pa tudi članke, ki so jih posebej za to publikacijo priredili predavatelji na Ilešičevih dnevih. Prva urednica je bila Karmen Cunder, naslednjih 18 let pa sem to nalogo skupaj z uredniškim odborom opravljala jaz. Za kontinuiteto in povezavo s Filozofsko fakulteto pa je skrbel dr. Kunaver, ki je bil ves čas član uredniškega odbora.

V našem prostoru je izobraževanju in populariziranju geografije že petinšestdeset let namenjen Geografski obzornik, slovenski učitelji pa radi pokukamo tudi v Teaching Geography in Praxis Geografie. Se Geografija v šoli v čem zgleduje po njih?

V uredniškem odboru smo želeli uresničiti idejo dr. Kunaverja, da bi nekatere najbolj zanimive članke iz teh revij prevedli in objavili v naši reviji. Ampak želje in pričakovanja so eno, stvarnost pa drugo, tako da ideje nismo uresničili. Naša revija pa je kljub temu sledila osnovnemu konceptu šolskih revij, to je, da je pridobivala prispevke učiteljev in strokovnjakov, s katerimi smo držali korak z napredkom geografske stroke in didaktike. Geografski obzornik prinaša odlične vire za poučevanje geografije, za šolsko delo z viri ter literaturo za tekmovanje; torej kaj poučevati in česa se učiti. *Geografija v šoli* pa vsebini dodaja tudi didaktični naboj: kako poučevati in kako se učiti ter kako učence, dijake in učitelje spodbujati, da bodo z vsebinami geografije odpirali vrata znanju.

Geografija v šoli izobražuje, vzgaja, drži ogledalo, kaže usmeritve, predstavlja izkušnje iz prakse in še kaj. Čemu od tega je Geografija v šoli odprla največ vrat?

V bistvu vsemu temu. Vsebinsko smo umeščali v več rubrik: v rubriki *Stroka* smo objavljali prispevke z novostmi iz geografske stroke, v *Didaktiki* prispevke o izkušnjah učiteljev z izvajanjem uspešnih učnih ur in rezultate raziskav s tega področja, rubrika *Širimo obzorja* pa je prinašala geografske orise potovanj geografov v tuje dežele ali članke s področja geografiji sorodnih ved – geologije, biologije, astronomije ipd. V letih izhajanja *Geografije v šoli* sta bili dvakrat izvedeni raziskavi o uporabnosti in usmerjenosti revije. V 2. številki letnika 2008 je objavljena moja raziskava, v 2. številki letnika 2016 pa Polšakova. Izkazalo se je, da so učiteljem najbolj dragoceni prispevki učiteljev praktikov, ki prikazujejo primere uspešnih učnih ur s temami iz učnega načrta, zlasti tudi tiste, ki se nanašajo na terensko delo.

Kateri dosežki naše revije se vam zdijo najpomembnejši?

Če je tu mišljena kakovost revije kot publikacije, bi poudarila prehod s črno-belega tiska na barvni tisk vsaj tistih strani, ki prikazujejo zemljevide in fotografije. Žal se je barvni tisk do nedavna omejeval le na eno tiskarsko polo, na katero pa ni bilo mogoče umestiti vseh strani, na katerih so bili grafični elementi, ki bi morali biti v barvah. Dosegli smo, da revijo učitelji uporabljajo pri svojem delu in da ob njej lahko potekajo študijska srečanja. Revija je s kratkimi novicami postala tudi kronist dosežkov geografskega pouka.

Naša revija je sledila osnovnemu konceptu šolskih revij, to je, da je pridobivala prispevke učiteljev in strokovnjakov, s katerimi smo držali korak z napredkom geografske stroke in didaktike.

Geografski obzornik prinaša odlične vire za poučevanje geografije, Geografija v šoli pa vsebini dodaja tudi didaktični naboj: kako poučevati in kako se učiti ter kako učence, dijake in učitelje spodbujati, da bodo z vsebinami geografije odpirali vrata znanju.

Dosegli smo, da revijo učitelji uporabljajo pri svojem delu in da ob njej lahko potekajo študijska srečanja.

Dosežek sam po sebi pa je, da smo geografi dobili svojo revijo, ki je objavljala to, kar učitelji potrebujejo in česar druge revije niso vsebovale.

Ob tem se je izmojstrilo v pisanju precej kolegov, ki bi brez naše revije nikoli ne delili svojih izkušenj z drugimi učitelji. Za to so dobili skromen honorar, zdaj, slišim, tudi tega ni več, in točke za objavo, s katerimi so uveljavljali napredovanje v strokovni naziv.

Koliko je Geografija v šoli uspela postati tudi študijsko gradivo za izobraževanje učiteljev?

Prepričana sem, da je revija prispevala k širjenju didaktičnih obzorij vseh tistih, ki jo redno berejo, še bolj pa tistih, ki v njej tudi objavljajo prispevke. To se zagotovo pozna pri osebnotnem in strokovnem razvoju učitelja, posledično pa v ozaveščanju, kateri učni cilji so bistveni in kako jih je mogoče uspešno uresničevati.

Namen izobraževanja učiteljev je dvigovanje kakovosti pouka. Težko pa bi sodila, koliko se je ta zares dvignila ravno zaradi Geografije v šoli.

Se vam zdi, da v reviji manjka polemičnosti ali vsaj različnih pogledov na izzive in probleme poučevanja geografije?

Revija je občasno vsebovala tudi polemične članke. Takšni članki so pri bralcih najbolj zaželeni, ob njih se nam izkristalizirajo stališča in najbrž tudi odločitve, kako bomo v prihodnje obravnavali neko tematiko, kaj bomo poudarili, kaj brez slabe vesti izpustili. Hkrati pa je polemičnost za pisce nehvaležna, ker izzove, (pri)zadene marsikako preobčutljivo strokovno avtoriteto. Več takšnih člankov bi bilo vsekakor dobrodošlo.

Kateri pristopi za privabljanje in vzgajanje piscev so se vam najbolj obnesli?

Pridobivanje člankov je bila vseskozi težka naloga. Še najmanj težav je bilo z objavo predavanj z Ilešičevih dnevov in Zborovanj slovenskih geografov, prek katerih so se z novostmi iz stroke lahko seznanili vsi tisti učitelji, ki se teh strokovnih srečanj niso mogli udeležiti. Zunaj tega je bilo univerzitetne učitelje in druge strokovnjake zelo težko pridobiti za pisanje določene tematike, ker so vseskozi obremenjeni z rednim delom in objavo prispevkov v publikacijah, ki prinašajo točke za habilitacijo.

Kar zadeva pisce iz učiteljskih vrst, pa jih je bilo treba spodbujati, nagovarjati in jih prepričevati, da so se lotili dela. Številni so menili, da niso dovolj dobri pisci, da ne delajo nič posebnega, da nimajo časa, da ne vedo, o čem naj bi pisali. Če so se le pustili prepričati, pa so po prvi objavi ugotovili, da le ni tako težko, in bili ponosni na svoje novo dete. Pogosto smo od njih kmalu dobili še drugo besedilo, kar je bilo obojim v veselje.

Dejstvo je, da smo med študijem pridobili veliko znanja iz geografije, precej manj iz didaktike in pedagogike, nič pa iz pisanja člankov. Je v današnjih študijskih programih tega več?

Dolgo časa ste bili pedagoška svetovalka na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo. Katere so najpomembnejše lastnosti pedagoškega svetovalca?

V svoji učiteljski karieri sem bila dvakrat deležna obiska svetovalca, »inšpektorja«, tako da sem približno vedela, kaj naj bi kot svetovalka počela, in se pustila prepričati, da sem sprejela to delo, ki sem ga nato opravljala 26 let.

V tem času se je težišče dela pedagoškega svetovalca prenašalo z neposrednega spremljanja pouka učiteljev na vseh vrstah šol, po predhodnem letnem delovnem načrtu Zavoda RS za šolstvo, na projektno delo z učitelji na šolah, ki so se same javile za sodelovanje v projektu. Takšna projekta sta bila npr.: Spremljava prenovljenih gimnazijskih programov in Nova kultura preverjanja in ocenjevanja znanja. V vseh primerih, ko pride svetovalec na obisk, gre za »vdor« v učiteljevo intimno sfero, kjer se lahko razkrijejo njegova strokovna podkovanost, didaktična spretnost ter odnos do učencev in vsebine, s katero poučuje in vzgaja. Verjamem, da vsakdo dela tako, kot misli, da je najbolj prav, zato sem te obiske pri pouku vedno razumela kot pogovor z učitelji (in učenci) o ciljih pouka, težavah in uspehih, pa tudi o opremi in učnih pripomočkih, podpori ravnatelja, medpredmetnem sodelovanju z drugimi učitelji, o ekskurzijah. Vesela sem bila, če sem prisostvovala uri, kjer so učenci zavzeto sodelovali, spraševali učitelja, kjer je bilo vzdušje ustvarjalno – in to je bilo zelo pogosto. Če bi se dalo napraviti še več ali drugače, naj bi svetovalec ne dajal ocen ali kritike, ampak postavljajl vprašanja, ki bi vprašanemu dala misliti, svetovalcu pa sporočala, kateri so splošni problemi na šolah in o katerih bi se veljalo pogovoriti na študijskih srečanjih z vsemi, na seminarjih pa s tistimi, ki jih takšna problematika zanima.

Dejstvo je, da smo med študijem pridobili veliko znanja iz geografije, precej manj iz didaktike in pedagogike, nič pa iz pisanja člankov.

Ena od stalnic vašega delovanja je tudi sodelovanje v Geografskem društvu Gorenjske. Poleg ljubljanskega je to društvo z najbolj stalnim delovanjem. Kako vam uspeva?

Geografsko društvo Gorenjske je nastalo po zborovanju geografov leta 1981 na Bledu. Predlog za ustanovitev je dal Slavko Brinovec, ki je tedaj poučeval na Gimnaziji Kranj, če se ne motim, bil pa je tudi zunanji predavatelj didaktike na Oddelku za geografijo FF. Jaz sem bila tedaj svetovalka za geografijo in družboslovne predmete na območni enoti Zavoda za šolstvo v Kranju in članica organizacijskega odbora za pripravo zborovanja. Društvo torej deluje že 37 let, ves ta čas pa sem bila njegova tajnica. Kot pedagoška svetovalka za geografijo na zavodu sem vedela, kaj učitelji poleg utečenega strokovnega izpopolnjevanja v stroki še potrebujejo in jim to lahko ponudi društvo. Organizirali smo enodnevne ekskurzije

»Po domačih stezah«, v slovenske regije in v zamejstvo ter predavanja naših popotnikov po svetovnih destinacijah ipd. Najbolj pa so bile dobrodošle naše cenovno ugodne prvomajske ekskurzije po Evropi, ki je bila v tistem času težko dostopna zaradi visokih cen, problemov z devizami, vizumi, pravilom par-nepar in denarnih pologov na mejah. Takrat še ni bilo interneta, da bi si preprosto lahko rezervirali prenočišča, dobili najrazličnejše informacije o cenah, da bi se brez skrbi odpravljali z družino na pot z osebnim avtomobilom.

Za društvo je prišlo prav, da sem kot pedagoška svetovalka obiskovala seminarje Sveta Evrope, kjer sem spoznala kolege iz drugih držav in kasneje tja organizirala ekskurzije za naše učitelje. V programe smo umeščali tudi obiske na šolah, kjer smo spoznavali učne načrte, pogoje poučevanja, opremo učilnic, študijske programe na kadrovskih šolah itd. in jih

Del dolgoletne tradicije naših prvomajskih potovanj je tudi priložnostna proslava ob 27. aprilu, prazniku upora proti okupatorju. Letos smo jo imeli v Ečki v Banatu. tudi tokrat s standardnim programom - slavnostni govornik Janko, pevci, glasbenika Valerija in Jože, solistka Zdenka in povezovalka Nevenka.

Foto: Pavel Dobovšek

primerjali z našimi. Učitelji so pripravljali referate o geografskih in zgodovinskih značilnostih obiskanih dežel, ob tem širili geografsko znanje in obnavljali znanje jezikov. Prispevki udeležencev so bili ovrednoteni tudi s točkami za napredovanje v nazive, kar pa ni trajalo dolgo, sodelovanje pri izvedbi programa pa obstaja še danes. Prav to naše ekskurzije bistveno loči od tistih pri turističnih agencijah. Še več. Na prvomajskih ekskurzijah po Evropi in ob našem državnem prazniku redno organiziramo proslavo, kjer nastopajo udeleženci s priložnostnim govorom, nastopijo pevski zbor, recitatorji in instrumentalisti. Vse to snema naš snemalec, ki nam po vrnitvi ponudi CD s posnetki dežele in dogajanja na poti.

Žal se mlajši učitelji naših ekskurzij skoraj ne udeležujejo, najbrž raje raziskujejo svet individualno. Pri nas so jih nadomestili negeografi različnih strok, ki so postali naši zvesti sopotniki in simpatizerji. Zato še vedno uspemo napolniti avtobus.

Bi se dalo mlajše geografske kolege vseeno kako privabiti na takšne ekskurzije?

Saj poskušamo. Predstavljamo našo dejavnost, kjer se da in kolikor je mogoče. Pridemo na študijska srečanja učiteljev. Ponujamo brezplačni prevoz. Cena aranžmaja je nižja kot pri kateri koli agenciji.

Ampak Gorenjcev tudi to ne prepriča (in se na glas zasmejava). Se vam ime društva, glede na geografske polemike o poimenovanju slovenskih makro- in mezoregij, zdi ustrezno?

Zagotovo! Za nas je Gorenjska geografski pojem, ki ima jasen obseg in vsebino. Tudi sicer sem pristašica stališča, da naj šola pred univerzitetnim študijem daje predvsem znanje za življenje, razlago in preciziranje pojmov in procesov, ki se dogajajo v okolju doma in v svetu.

V pokoju ste nadvse dejavni. Tudi v zboru požete. Kaj pa je možno geografskega početi, ko se človek umakne v pokoj?

Znano je, da upokojemcem neprestano primanjkuje časa. Tudi geografom. Zato vsak poskuša početi to, kar ga zanima in za kar prej ni imel časa. Petje je za dušo. V študentskih letih smo na ekskurzijah veliko prepevali ljudske pesmi, znali smo jih več kot npr. slavisti. Spomnim se, da je kasneje na oddelku obstajala zelo ubrana vokalna skupina, ki je popestrila podelitev priznanj Društva učiteljev geografije Slovenije. V naši »Musici vivi« smo geografi kar štirje. Gostujemo po Evropi, spoznavamo dežele in ljudi, svet, ki ga z geografskimi očmi predstavimo kolegom negeografom.

Umik v pokoj je tako le umik iz delovnega okolja, v katerem smo dolga leta preživljali tretjino dneva. (Se namuzne) To tretjino zdaj velikokrat porabimo za iskanje stvari, ki smo jih nekam založili. Zanimanje iz tistih časov pa ostane, zlasti, če je človek svoje delo opravljal z veseljem. Ostane tudi povezanost s kolegi, sošolci, prijatelji, s katerimi smo preživljali prijetne čase. Kar koli počnemo, kjer koli se gibljemo, pa znamo gledati in presojeti okolje z geografskimi očmi. Tudi takrat, ko obdelujem svoj vrt in se pogovarjam s svojimi okrasnimi in gospodinjskimi rastlinami.

Kaj pa vnuk Tine? Ima kaj raziskovalne geografske žilice? Se otroka da »zastrupiti« z geografijo?

Seveda mu zastavljam vprašanja in naloge, ki so povezani z geografijo. Usmerjam ga, da hodi po svetu z odprtimi očmi. Pa atlase zelo rad gleda. Ampak trenutno ga najbolj zanimajo živali in rastline, torej biologija. In zvedeti hoče, v čem je razlika med predsednikom in kraljem.

Nevenka Cigler je bila tudi dolgoletna urednica revije *Geografija v šoli*. Na sliki: naslovnice nekaterih števil revije iz obdobja 1997-2016.

